

Zas Latweefchu draugs.

1839. 23 Wemrar.

Sta Iappa.

S a u n a s i n n a.

Is Limbaschas, 12tâ Wemrar zella wihram, no Rihgas brauzoht, gad-dijahs, kahdâ pilsatina danahkt tai paschâ laikâ, kad basnizâ Wahz' Deewa wahrdi beidsahs un Latweefchu fahzjahs. Wihrs palikke lohti preezigs, ka nu Deewa swehtus wahrdu dabbuschohht dsirdeht, un Wahzeefcheem pehdigu dseefmu dseedoht, wiinna abbi zella-beedri fahze sirgus pabarroht, kamehr pats wehl ee-gahje tai mahjas weeta, fur dauds laufschu sanahkfuschi, kas wiffi arri gaidija us basnizu. Wet tur pats pee lohga diwi zitti zilweki stahweja, furru preekschâ us ffehhu bija nolikts weens fahls wihstols, drihs no 2 mahzineem. Dohuraja, laikam tas preeksch ehdeena buhschoht pirks, bet kad fihkati usskattija, tad farredseja ar sawahm paschahm azzim, ka tee sewischki ar to fahli darbojahs. Nofehdahs teem blakkam, luhkoht, kas tad ihsten noteekoht, un raug', weens brihscheem us to fahli puh-te, brihscheem splahwe; turklaht, Deewam schehl! arri Deewa wahrdu wolti un neleetigi walkaja, pahr to fahli mette krustu, fazjidams: Deews Tehws, Dehls un swehtajs Gars, un usleelijahs preeksch ta, kam to fahli puh-te, ka Deews wiinnu effoht fuhlijis, un wiinnam warru dewis, zilwekus un lohpus dseedinaht un, kad tee pawaffari zur barribas truhkumu woi piktu kohpschenu nespehzigi palikkuschi, spehzinaht. Wet lai ne dohmajoht, to fahli oheru reis pats bes wiinna appuhst, ka taggad to no wiinna effoht redsejis; ne, tad nedf wiinnaam pascham kahds labbums buhschoht, nedf wiinna feewai; nedf behrneem, nedf lohpeem; bet ja ar scho fahli ne kas ne tikschohht, tad lai atkal nahkoht pee wiinna, jo winsch ween effoht tas, kam Deews to sawadu spehku dewis. Schis nedarbs pee 10 minytechm tikke strahdahs. Pehz muhsu zella-wihrs arri sawus abbus beedrus eefauze, un arri schee beidsamu gallu dabbuja redseht: redseja to fahli, dsirdeja, ka puhschotajs sauzahs par apustuli un redseja ta patt arri, ka ta fahls appuhschana ar 30 kappeeem kapp. tikke aismakfata. Muhsu zekineeki gan gribbeja to puhschotaju un wiinna tizzigu pee zeeniga mahzitaja peewest, lai schis wiinnus labbi pahrstrohste ta grehta grehta deht, to tee swehtâ deenâ un paschâ Deewa wahrdu laikâ bija padarrijufchi, bet pehz beigteem Deewa wahrdeem tee jau bija aisbehgufchi, un tee zitti laudis, wihri un feewas, kas tai mahjas weeta to elku kalposchenu gan arri bija redsejufchi un likkuschees tai zeenitaji buht, tof ne mas ne gribbeja istreift, kas teem katram wahreds un pawahreds un no kahdas mahjas effoht; jo tee bailojahs no teem drohscheem zella-wihreem, ka tee tahdas leetas pahrsmeheje, un no furreem weens wiinnus wiffus beidsoht usrunnaja us tahdu wihst: "Brahli un mahfas, jel ne tizzeet wis tah-

deem wiltineekeem, kas ar sawu burschanu ne to wiffmasaku kaiti warr dseedinaht; tee ar saweem wilteem til luhko, saweem tuwakeem to ar sweedreem pelnitu grassi is-nemt, ka paschi sawu kahru meesu ar brandawihnu warroht pahrpildiht, ka paschi to esseet redsejuschi pee ta wihra, zil wiasch bija eedsehrees, ka ir ne kaunejahs, neschkih-stas runnas runnaht to jaunektu preekschâ, kas pehz Deewa wahrdu klausfichanas tabtu zekku bija nahkuschu un til aukstuma deht mahjas weetâ eegahjuschi. Ustizzigi paklausajt Deewa wahrdeem, kas mums wisseem par kahju spihdefteem un kas arri ffaidri mahja, ka mums ta Kunga wahrdu ne buhs ne-leetigi un wolti walkaht, nedf arri burt.“ — Lai Deews scheem wahrdeem dohd spehku, ka us preekschu muhsu mal-lâs wairs ne dsirdetu no puhschlotajeem un zitteem tabdeem burreem.

P e t e r b u r g a.

Pirma datta.

Kas nebuhs dsirdejis Peterburgu minnam, to brangu, leelu pilssehtu, fur muhsu augstais Keisars mahjo? Us turreni jau, kâ us walsts galwu, wiffi lohjekli ffattahs; no turrenes, kâ no meefas swezjes, gaischumu un waldischanas likkumus wiffi pawalstneeki dabbu. Un augsti un masi zilweki no turrenes labprahst sinnas gaida, jo daudseem tur irr raddi jeb draugi sinnami. Tapehz es nu esmu apnehmees, jums, mihti lassitaji, israhdiht, kahda irr Peterburga. Bee kad rassi negribbeset wiffus brihnumus tizzeht, ko es jums teikschu, tad nedoh-majat, ka es no saweem wahrdeem atkahpschohs. Ne, kam tiht, lai pats eet raudsiht, kâ tur irr, jeb lai prassa gwardijas saldатеem, kas pahreet sehrst, woi-tâ irr teefa, un tee to paschu teiks, ko es teizu, pats tur bijis.

Kur irr Peterburga? Ja tu, mans draugs, kahdâ Kursemmes jeb Wid-semmes ohstâ eeksch laiwas eefehdees, un us juhru dohdees pa labbu rohku, un arweenu pa labbu rohku garr juhmallas airo, tad tu Pehrnowas un Dahnu pillees ohsteem garram braukdams, pehz gallâ us Kronstattu tapfi. Za irr us fallu ustaisita pilssehta un kreposts, ar leelu ohstu, ne tabtu no juhras galla, un tur Peterburga irr itt klahu. Leeli kuggi us turreni jo teescham pa juhru eet, ap Sahmu semni apfahre, eeksch ta leela lihuma eekschâ, fur Zggaunu semme weenâ, un Pinau semme ohtrâ puffe irr, un ko Pinau lihumu sauz. Kad labs mehjsch, tad no Leepajas us 4 deenahm warr tur aistapt. Pa sem-mes zekku brauzoht, no Rihges jabrauz us Walmeri, tad us Wasiku, tad us Lehrpattu, fur muhsu semmes augsta skohla irr, tad garr Peipus esara us Narwu, un no turrenes pa taisitu ffunses zekku, zaur Jamburgu is-brauzis, tu us Peterburgu aistapfi, nu nemas nemaldisees. Tas semmes zeksch no Rihges irr 564 $\frac{1}{2}$ werstes garsch, un arweenu prett rihta seemeli eet.

Patti Peterburga irr Ingru semme tai weetâ usbuhweta, fur ta Newa leeluppe, prett juhru nahkdama, lehnam teff, un reisehm schkir damees, pee paschâs faeefchanas ar juhru, daschas fallas sawâ widdû pamett. Schi Newa leels uppe ne atnahf tabtu, ber irr dauds leelaka un dsillaka, kâ muhsu Daugawa. Tas nahf no tam, kad winna diweju leelu esaru uhdenus aiswedd. Pirmais irr Dnega esars, tas sawus uhdenus noraida us Ladoga esaru, un schis irr 292 lauka juhdses aisnehmis! Tad nu gan pulfs uhdena tur isnahf, un tapehz arri

us juhmallas pussi ta semme irr isburbusi, fà purws, un krasti ne kahdi tur narw, bet tihra eeleija, un braddums ween no wezzeem laiseem tur bijis. Sweedri to reis tahs semmes turreja, un masi sweijneeki tai weeta mitte, kas ar saweem tihleem pahrtikke. 1703schâ gaddâ Kreewu Keisars, Peteris I., karrodamees Sweedrus no Ingru semmes isdsinne, un gribbedams Kreewu walsti jaur andeli un jaur ohsteem stiprinacht, scho weetu preeksch pilssehtu isflattijahs, kas winna wahrdu neffihis, un pascham un winna frohna mantineekeem mahju pilssehta buhs.

Tur bijis darbs, us tahdu weetu, tur ar katru juhras wehju leeluppe pahrluhde, pilssehtu buhweht! Pa fimteem tuhkstoscheem no wiffas Kreewu semmes fadsinne strahdneekus, wiffu no tahlenes peewedde, neween buhwejamus kohkus un alminus, bet arri semmi. Jo ta gan drihs wiffa bija rattôs un ar maisseem atweddama. Bet Keisars pats wiffur bija preekschâ un pakkatâ, un tai paschâ pirmâ gaddâ jau mass kohka nams preeksch Keisaruru tappe gattaws, kas wehl scho deenu stahw, un tohti tohp fà pilssehtas eefahkums zeenihts, bet sinnams ar muhreem un ar juntu wifsapfahrt un pahri irr apnemts, lai nesagruht. — Strahdneekeem un saldaneem waijadseja eeksch butkahm pahrtikt, kamehr to krepostu buhweja, un pehz gaddu apfahrt bija arri basniza gattawa, un redsi, weens Ollenderu fuggineeks pa juhru ar prezzehm atbrauze us to jaunnu ohsta pilssehtu, un andeli eefahze. — Wisseem augsteem Kreewu fungeem, woi tikke woi netikke, waijadseja sew nammus taifht, un nahkt tur dsihwoht. Ruggineekeem bija afmini jaatwedd lihds, un tà brishnum ahtri leela un lauschu pilna pilssehta tur zehlahs. — Undeles weeta tur irr labba, waijadseja pehz dahrgahm prezzehm leela, Keisaram un tik dauds baggateem fungeem; pelni papilnam, kad ween tihl tohs melkeht. Tà no ta laika Peterburgas pilssehta ifgaddôs irr leelaka tappusi, un us scho laiku tur kahdi 450,000 eedshwotaji miht, tas irr wairak lauschu, nè fà pa wiffu Kursemmi skaita.

Nu man irr jaisrahda, kahda ta pilssehta taggad irr istaifita. Peterburga irr buhweta us abbeem Newa leeluppes kraasteem, un us 5 sallahm, kas uppes widdâ. Ja gribb wifsapfahrt tapt, tad waijaga 4 juhdes braukt. Leeluppe un winnas kahjas, un wehl raktas uppes jeb kanali wifsauri eet, un wiffur warr weegli peebraukt ar laiwahm. Un tee kanali arri wehl zittu leelu labbumu darra, jo kad ar juhras wehju leeli pluhdi nahkt, tad tee uhdent tur eekschâ warr palikt, un nekahpj tik ahtri pahrluhde kraasteem. Bet sinnams, tiltu tur waijaga pulkâ! Patti leela Newa uppe nekahdu pastahwigu tiltu nenefs, jo winna irr pahrdiska, un tas leddus pawassarôs padauds beesi un strauji nahkt no Sadoga esara. Tad ar laiwu tilteem waijaga pahrtikt, bet tee gan zeeti us leelahlam laiwahm tohp taifiti. Prohti leelas laiwahs, zitta nè tahlu no zittas, tohp us to tilta weetu stumtas, un ar enfureem un tauahm stipri eeksch uppes gruntes pa rindu dibbinatas. Tad usleek wehrbalkus no weenas laiwahs us ohtru pahri, un us teem wirsi tilta grihdu. — Tahdu leelu laiwu tiltu irr 3, un tohs wiffus ruddeni nonenim un lihds pawassaram paglabba. Tas garakais irr 2456 pehdas garfch. Bet bes tahm us tahm uppes kahjahm un pahrluhdeem irr wairak fà 70 tilti, kas no afmineem taifiti, jeb no ketta dselscha leeti. Tee irr fmuuki welweti.

Bet neween tur, wifszauri pee leeluppes un pee uppes kahjahm un kana-
leem irr brihnuma ffattifchana. Zo, fo dohmajat, wiffi krasti pa pilsfehru irr
ar zeeteem iszirsteem granit afmineem aptaifiti! — Zè irr muhschigas leetas, fo
uhdens newarr pohstihrt, un eedsihwotajeem drohschiba un pahrlieku leels labbums.
Wiffur garr uhdeneem glatti apzirftas un ar fwinnu faleetas afminu lehnes, un
fur waijaga, isdohbeti lihumi eelsch tahm pamesti, lai pehz uhdeni warr pee-
braukt. Ras tur darba bijis, un fo tas naudas makfa! Zed nu lai pa uhdeni
braukdams ffattahs, fur ween gribb, wiffur jaukums eerangams tahds, fo nekur
tik beesi kohpà neredf. Zè leelas ftaltas basnizas, ar augsteem welwes junteem
gaisà un ar apselciteem tohrneem un frusteem, Deewa wahrda mihletajeem to
Deewa namma gohdibu atgahdina, fo Salamans bija ustaisijis. Zè atkal
leeli un isgresnoti pilles nammi mahja atzerrcht Dahwida ftaltu pilles nammu.
Zur atkal andeles un karru kuggu pulks tahdu baggatibu atwedd, kahda Sa-
lamans naw dabbujis sawà Ezeon Gebera ohstà no Dwiras. Zur atkal
nenoffattamas kapfehrtas peerahda, ka Fehnineem un nabbageem ruhmes waijaga,
fur sawus mirroaus aprakt. Bet ta wiffu jauka ffattifchana irr no paschas
Newa leeluppes. Rà mahte sawas meitas israididama, gan sawu mantu tul-
fcho, bet tomehr to labbaku krahjumu wehl preefsch sawahm wezzahm deenahm
paturr, tà Nawa leeluppe sawas kahjas atraidijusi, un tahm leelu teesu uhdeni
lihds dewufi, tomehr wehl patti tik kupla irr, ka us juheu eet 400 lihds 500
ohlektus platta, un tik dsikka, ka leeli karru kuggi, kam 120 dischgabbalus buhs
nest, paschà pilsfehrtas widdù tohp buhweti, un no winnas us juheu nesti. Zau-
ras deenas un naktis tur ar laiwahm pahri zekahs, un brauz frustu frustam.
Un kad wehl seema irr, tad tur wirsà irr ihsta fkreeschana ar kammanahm un
ar roggahm. Newarretu isffaitiht, zif sirgus us weenu weerendel stundu eeranga.

Tahm leeluppes kahjahm, un tahm fallahm, kas starp winnahm irr, wiffahm
saws wahrds, teem kanaleem arridfan. Zo ihstu leeluppi sawz leelu Nawa;
tad nahf, no juhras puffes ffaitocht, ta pirma kahja, to sawz masu Nawa, un
starp tahm irr ta wiffuleela falla, fo Waffili Ostrow jeb Waffila fallu
sawz. Wehl irr zittahm uppes kahjahm leela Newka un masa Newka
wahrds, un zittas fallas sawadi sawz. Zee dischaki kanali tohp Moika, un
Gontanka faukti. Schee diwi irr kreisà uppes puffe, schipufs leelas Newas.
Un tur arri tas leelafais un brangafais pilsfehrtas gabbals no weenas weetas
irr buhwehts, fur augsta Reisara pilles nams, un wiffu leelungu mahjas, un
tas leelais eedsihwotaju pulks. Us Waffili Ostrow irr ta andele ar kuggeem, un
leelu kohpmannu mahjas, arri dauds karras un zitti ffohlu nammi. Us zittu
fallu irr tas krepofst, us zittahm atkal Reisara un winna ihstneeku lustes pilles
nammi, un dauds dshwofkti preefsch maseem zilwekeem. Pawiffam tai pilsfehrtai
irr 13 dalkas, no kurrahm 7 schipufs leelas Newas, un 6 us tahm fallahm un
winpufs uhdeneem. Katrai dalkai wehl sawi kwartihri irr. F. R.

(Ohtra dalka us preefschu.)

Brihw drikkcht. No juhrmallas-gubbernementu augstas waldischanas puffes:
Dr. E. E. Napierfky.